

РЕЗОЛЮЦІЯ СЕМІНАРУ

Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України¹,

WWF-Україна та Рівненського природного заповідника

“Проблеми та перспективи моніторингу та охорони рисі євразійської (*Lynx lynx*) в контексті Національного Плану дій зі збереження виду в Україні (2021-2026 роки)”,

затвердженого наказом Міндовкілля № 595 від 16/09/2021

(28-30 квітня 2025 р. – Рівненський природний заповідник)

У роботі семінару взяли участь 47 учасників (33 – офлайн та 14 – онлайн) з 18 об'єктів природно-заповідного фонду України, таких як Рівненський ПЗ, Карпатський НПП, Карпатський біосферний заповідник, Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник, Ужанський НПП, НПП «Нобельський», НПП «Пуца Радзивіла», НПП «Прип'ять-Стохід», Ківерцівський НПП «Цуманська пуца», Древланський ПЗ, НПП «Деснянсько-Старогутський», НПП «Верховинський», НПП «Бойківщина», ПЗ «Горгани», НПП «Гуцульщина», НПП «Вижницький», а також Рахівське надлісництво Філії «Карпатський лісовий офіс» ДП «Ліси України». Крім головних учасників, які проводять щорічний моніторинг рисі євразійської на територіях ПЗФ, доповіді зробили представники Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, Національної комісії з Червоної книги України, Департаменту екології та природних ресурсів Рівненської ОДА (ОВА), Державного агентства лісових ресурсів України, Інституту екології Карпат НАН України, Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, Львівського національного університету імені Івана Франка, Національного лісотехнічного університету України, Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, Зволеньського технічного університету (Словаччина), ветеринарної клініки «Центр здорової тварини» (Костопіль) та громадських організацій – Німецького товариства міжнародного співробітництва GIZ, Західноукраїнського орнітологічного товариства та Всесвітнього фонду природи Україна (WWF-Україна).

На семінарі було заслухано 30 доповідей та переглянуто чотири відеофільми з актуальних і прикладних питань щодо проблем проведення моніторингу та перспектив наукових досліджень і охорони рисі євразійської (*Lynx lynx* L.) в контексті Національного плану дій зі збереження виду в Україні.

Учасники конференції наголосили на потребі комплексного й уніфікованого підходу щодо методів моніторингу рисі євразійської та нагальній потребі виділення державних коштів для суб'єктів, що здійснюють реалізацію Національного плану дій зі збереження рисі, а саме – для реального і комплексного проведення заходів зі збереження виду. Відзначена фундаментальність пленарних доповідей, а також їхня актуальність і націленість на з'ясування сучасного стану субпопуляції рисі євразійської в Україні та на дієву охорону цього виду.

Наголошено на необхідності активізації роботи зі зближення природоохоронних законодавств ЄС і України, зокрема, в контексті затвердження схеми уніфікованих загальноприйнятих методів моніторингу рисі євразійської. Підтримано необхідність активізації роботи з практичної реалізації представлених результатів досліджень і їхнього системного впровадження.

Вказано на ризики встановлення суцільної лінії технічних огорож (зокрема, стрічки марки «Єгоза») уздовж державного кордону України, які не лише перешкоджають вільному пересуванню рисі євразійської в межах індивідуальних територій, а й призводять до загибелі рідкісних хижаків і їхньої головної здобичі – копитних.

¹ Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 липня 2025 р. № 903, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України було ліквідовано, а його функції покладено на Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства.

УЧАСНИКИ СЕМІНАРУ ВІДЗНАЧАЮТЬ:

1. Високий фаховий рівень організації та проведення семінару.
2. Активну участь у роботі семінару працівників наукових відділів природних, біосферних заповідників, національних природних парків, лісгоспів, а також учасників з-за кордону.
3. Актуальність тематики семінару й обговорення нагальних проблем щодо проведення заходів зі збереження рисі євразійської.
4. Плідну багаторічну співпрацю WWF-Україна з Рівненським природним заповідником та іншими природоохоронними і лісгосподарськими установами.

УЧАСНИКИ СЕМІНАРУ ПРОПОНУЮТЬ:

1. Міндовкільню створити координаційний центр (експертну групу), який би налагодив систематичний збір даних моніторингу рисі євразійської та їхнє подальше опрацювання. Дані повинен збирати координаційний центр, оновлювати їх щорічно і надавати зацікавленим установам та організаціям.
2. Рекомендувати Міндовкільню створити платформу за принципом Darwin Core Standard, куди б користувачі могли завантажувати інформацію щодо спостережень рисі євразійської, отриману з різних ресурсів на основі критеріїв SCALP, а також мати доступ до цього ресурсу для збору й обміну інформацією.
3. Налагодити щорічний обмін даними між координаційним центром і експертними групами Польщі, Словаччини, Румунії. Координувати моніторинг рисі євразійської між сусідніми країнами, що мають спільну субпопуляцію цього виду, в тому числі у межах діяльності Карпатської конвенції.
4. Міндовкільню визначити і затвердити схему уніфікованих загальноприйнятих методів моніторингу великих хижих ссавців, зокрема, рисі євразійської.
5. Визначити і створити систему стандартних моніторингових ділянок виду в регіонах його поширення в межах України.
6. Міндовкільню забезпечити навчання і стажування працівників ПЗФ, лісомисливських господарств, інших зацікавлених установ і організацій, у віданні яких перебувають території, котрі є місцем перебування рисі євразійської, з метою освоєння сучасних методів моніторингу цього виду.
7. Активізувати збір і накопичення генетичного матеріалу, а саме шерсті та продуктів життєдіяльності рисі (екскрементів) для подальшого з'ясування генетичного статусу субпопуляцій рисі євразійської в Україні. Міндовкільню на лінії держкордону і підготовки рекомендацій для вирішення цієї проблеми дозволів щодо збору продуктів життєдіяльності рисі (шерсть, послід) для досліджень її популяцій.
8. Міндовкільню забезпечити проведення конкурсу наукових проєктів і цільове виділення державних коштів на дослідження рисі для об'єктів ПЗФ з метою реального та комплексного проведення заходів зі збереження цього виду, що вимагає Національний план дій.
9. Працівникам наукових відділів ПЗФ здійснити оцінку функціонування мережі екологічних коридорів рисі в межах їхніх територій.
10. Рекомендувати Міндовкільню звернутися до Державної прикордонної служби з пропозицією створити робочу групу для обговорення проблеми загибелі тварин (в тому числі рідкісних – занесених до ЧКУ, міжнародних природоохоронних списків) унаслідок використання спіральної колючої стрічки маркування «Сгоза» на лінії держкордону і підготовки рекомендацій для вирішення цієї проблеми та створення «вікон» (екопереходів) для крупних ссавців у інженерно-технічних спорудах на кордоні.
11. Міндовкільню висловити подяку керівництву Рівненського природного заповідника за інноваційні підходи до моніторингу рисі євразійської на території установи та співорганізацію семінару.
12. Опублікувати у вигляді збірника статей результати досліджень сучасного стану рисі євразійської на територіях ПЗФ, лісових і мисливських угідь, висвітлені на семінарі. Підготовку, збір і публікацію матеріалів семінару організувати команді «Рідкісні види» WWF-Україна.